

Boulevardballader og undergrundspop ...

Af Lars Stærbo

Når blodet sprøjter fra en afskåret finger på en undseelig, nordjysk møbelfabrik, sætter det pludselig gang i de små, grå hjerneceller hos den, der endnu har fingrene i behold. For hvordan spiller man guitar uden venstre langemand? Det svar slap spørgeren til alt held for at famle sig frem til, for i stedet for blod på skjorten fik han blod på tanden: sagde farvel til savsmuld og fyrretræ, kernefamilie og provinslede og landede et par døgn senere på Gare du Nord i Paris ...

Der er ikke meget grin ved en støvet fabriksdal fyldt med 'gammeldags' egetræsmøbler i en lille vestjysk landsby en mørk eftermiddag i februar. Og slet ikke, når en af arbejdskammeraterne kommer gående hen ad midtergangen, hvid i hovedet med blod på hagen og pegefingern strittende ud af munden. Billedet frøs et øjeblik – så opdagede jeg al balladen omkring mig: Råb og smækken med dørene, værkføreren, der kom løbende og fægtede med bilnøglerne. Flere af de andre stod bøje over listeklipperen. Der var stadig blodpletter i savsmuldet. Maskinen var dobbeltsikret, men alligevel havde den automatiske kniv med kirurgisk præcision hugget fingeren af ved roden.

– Venstre pegefinger! Jeg tænkte på de ting, det måtte være svært at gøre uden en pegefinger. Som for eksempel at spille guitar. Et øjeblik efter forsvandt værkførerens bil med hvinende dæk på vej mod amtssygehuset med arbejdskammeraten og fingeren på bagsædet.

Ulykken blev på en måde signalet til opbrud. Efter en lang vinter i fabriks-hallens kunstige lys, måtte der ske noget nyt! En måneds tid senere stod jeg på

Hvor der var cafeer, var der også mulighed for gode penge. Her er det på Place Saint Michel. Fra venstre er det Lars og Sivert. (Fotos: Ulrik Stærbo).

en fortovscafé i Paris med min guitar i hånden og Metroen buldrende under fødderne. Der var tusinde kilometer hjem til stempeluret, akkordsystemerne og de blodtørstige maskiner,

men set fra Latinerkvarteret kunne det lige så godt have tilhørt en helt anden verden. Her var ingen faste mødetider eller EDB-udskrevne lønchecks hver måned – kun en hat, der skulle fylde,

og så var pengene hjemme til aftensmaden.

Jeg havde taget arbejde på møbelfabrikken efter min studentereksamen, for at lave noget, hvor man ikke bare skulle bruge hovedet. I stedet stod jeg dagen lang og brugte hænderne til at slå kringlede messingbeslag i skabsdøre med blyndfattede ruder, mens hovedet dagdrømmende vandrede ud i den store verden. Jeg trængte til at sige farvel til det trygge liv i kernefamilien, og storbyen Thisted gemte heller ikke på de store overraskelser længere. Altså sagde jeg op, pakkede rygsækken og købte en billet til Paris for at gøre drømmene til virkelighed.

Det var en klokkeklar tilfældighed, at jeg endte med at blive gademusiker, men det var ikke helt tilfældigt, at jeg tog til Paris. Jeg kunne lidt fransk, og verdenshistorien vrimlede med menesker, der havde prøvet lykken i Paris, når de ikke vidste, hvad de ellers skulle give sig til. Tænk bare på Hemingway og hele hans slæng ... Og så var der selvfølgelig muligheden for et gensyn med en sød fransk pige fra den foregående sommer – 'Cherchez la femme ...!'

På Gare du Nord

Men der var hverken hornorkester eller gamle kærester på perronen, da jeg ankom til Gare du Nord. Og mine beskedne valutareserver rakte ikke længere end til et uklassificeret hotel på højre bred i en sidegade bag Seinen. Pigerne i de andre værelser havde for længst overskredet grænsen til deres livs efterår, og udsigten til kulgården var heller ikke særlig oplivende. Kort sagt gik det efter nogle dage op for mig, at jeg ikke anede, hvad jeg skulle lave, nu

hvor alt pludselig var muligt.

Min guitar havde jeg ladet blive derhjemme. Jeg havde godt nok hørt om folk, der levede af at spille musik på gaden og også mødt nogen de par gange, jeg havde været i Paris. Men at jeg selv skulle stille mig op midt på et fransk fortov og synge under åben himmel, var helt utænkeligt. Og hvem ville i øvrigt betale for at høre *mig* spille ...? Nej det var nok bedre at finde et ganske almindeligt arbejde. Jeg studerede annoncer og ringede op, men af en eller anden grund blev røret altid lagt på, når jeg for tredje gang forsøgte at bøje de franske verber hen i retning af, at jeg søgte arbejde. Det var i 1978, og der var arbejdsløse nok i Paris, så hvorfor skulle man tage en, der ikke engang kunne tale sproget.

Tvivlens time

Et par uger efter jeg var ankommet, gik jeg en aften ind på en tilfældig café i Latinerkvarteret. Den hed Le Mazet, og umiddelbart så det ikke ud som om, der var mere musik i den end det, der skratetede ud fra juke-boxen. Havde jeg set mig lidt bedre om, ville jeg have opdaget noget andet, men mit hovede var mere optaget af at spekulere over min hurtigt svindende kassebeholdning. Jeg var så småt begyndt at overveje at vende næsen mod nord igen. Der var trods alt grænser for, hvor længe man kunne lege turist i Paris, og jeg kunne stadig nå hjem til min 19-års fødselsdag og få serveret varm chokolade og boller med tykt smør og dannebrogssflag. På den anden side var det lidt pinligt at skulle hilse på vennerne så kort tid efter vi havde holdt en større afskedsfest, opløst vores latin-rockband og skænket det sparsomme overskud fra den sidste

Først gi'r Lars et nummer ...

... og så gi'r metro-passagererne en mønt.

koncert til den lokale musikforening.

En lille mørkhåret og meget fransk pige rev mig ud af mine tanker. Hun hilste, og jeg var ikke i tvivl: Grækenland sidste sommer! Jeg fortalte hende, hvorfor jeg var i Paris – og at jeg så småt var på vej hjem igen. Hvis pengene var et problem mente hun, at hun nok kunne skaffe mig et arbejde som 'Butler'. Jeg havde umiddelbart svært ved at se, hvordan nogen kunne finde på at hyre en ranglet dansker med langt hår og sygekassebriller til at holde deres hat og overfrakke, men hun beroligede mig med, at det eneste er Butler skulle gøre var at gå rundt og samle penge ind for gademusikeren. Det foregik sædvanligvis i en hat, og deraf den fornemme stillingsbetegnelse. Hun vidste, at der var flere på cafeen, der manglede en god Butler, og først nu opdagede jeg, at rummet var fyldt med guitarkasser, et par harmonika-ditto, en stormtrome og sågar en kontrabas i hjørnet. Jeg var med andre ord røget lige ind i gademusikernes stamcafé.

Svenskeren Sivert

Næste eftermiddag mødtes jeg på cafeen med en svensker, der hed Sivert. Vi havde aftalt, at jeg kunne komme på prøve hos ham som Butler. Det var regnvejrs, så der var ikke noget at hente på fortovscafeerne. I stedet steg vi på en metro, og Sivert gik i gang med sine finger-pickin' Hill-Billy sange. Efter første nummer og to stationer nikkede han til mig, og jeg gik ned i den ene ende af vognen, rakte hatten frem og sagde – som jeg var blevet instrueret til: 'Pour la musique, s'il vous plait ...!' Først da slog det mig, at jeg aldrig før havde rakt hånden frem mod et fremmed menneske, og bedt om penge – det

gjorde man da bare ikke ...! Men nitten års pæn, dansk middelklasseopdragelse røg af i svinget, da mønterne begyndte at klinge i hatten. Sivert klimprede videre, og da vi stod af, indeholdt hatten mere end 20 Franc. Ikke alverden men en god begyndelse. Fem runder mellem Gare de l'Est og Montparnasse senere var vi tilbage i Latinerkvarteret med penge til aftensmaden, adskillige glas fadøl og et par Franc til flippermaskinen. Sikken et liv ...!

Det regnede en del i de dage, så vi var tvunget til at stå på metroen for at tjene penge. En uges tid efter min debut som Butler, hvor vi sad og ventede på, at et nyt tog skulle rulle ind på peronen, tog jeg Siverts guitar og spillede et gammelt Paul Simon-nummer. – Jamen for fa'en, udbrød han. Hvorfor står jeg og synger mig hæs, når du også kan spille ...? Det var jo faktisk uretfærdigt, så et par dage efter hævdede jeg fra mine sidste reserver og købte en guitar. Fra da af spillede Sivert og jeg sammen stort set hver dag. Jeg levede på gaden, i Metroen og på cafeerne. Hver aften, når vi skiltes, var hatten tom, men hvem bekymrede sig om det. Næste dag ville der være nye cafeer og togvogne, hvor pengene sad løst i folks lommer. Det var i bogstaveligste forstand en kraftig luftforandring fra fabriksarbejdet, kernefamilien og provinsbyslummeren. Paris stank af osen fra myriader af pruttende biler, Gauloise-cigaretter og brændt gummi fra Metroen. Men det var forår, og i min mund smagte det af frihed, livsglæde – og broderskab med hundreder af andre gademusikere, rendestensartister, klovnere, gøglere, ludere og lommetyve.

På risten

Ind imellem splittede vi op, eller gik flere sammen. Det helt store hit var søndag eftermiddag på Place Saint André des Arts ved Saint Michel. Her stoder fire-fem fortovscafeer op til hinanden i en halvcirkel og nøjagtig i midtpunktet er der en ventilationsrist fra metroen nedenunder, hvor der ikke kan stå stole og borde. Det fungerer som en helt naturlig scene for gademusikerne, og på en god dag lavede vi en jam med fem-seks musikere foran en tre-fire hundrede mennesker. Så kunne Crosby, Stills, Nash & Young godt gå hjem og lægge sig ...

Spillestederne – og dermed gademusikerne – havde deres eget statussystem. Det fornemmeste var at få et job på en restaurant, men det skete kun for de færreste og gav i virkeligheden ikke så godt. De store penge blev tjent i billetkøerne om aftenen hos de store biografer. Hver biograf havde sin faste musiker – et job, der nærmest blev ned-arvet – og vé den udefrakommende gademusiker, som forsøgte at snuppe en kø. Det var ikke en måde at overleve længe på i en lille by som Paris.

Efter biografkøerne var der først pladserne og under dem terrasserne foran cafeerne, især på Boulevard Saint Germain. Gik man under jorden, var det igen de store tunneller, hvor flere gange stødte sammen, der rangerede højest, derefter almindelige gangtunneller, og allerlavest på stigen stod dét, at spille i metrovognene mens de kørte. Man dansede frem og tilbage i en evig kamp om pladsen med de andre passagerer, og det var stort set ligegyldigt, om man var god eller dårlig, for kun de nærmeste kunne høre andet end noget musikalsk mudder. Dengang brugte vi

ikke forstærkere, som man ser musikere komme trillende med i dag. Men indtjeningen i vognene var sikker, og mange af de mest indædte modstandere måtte tage en tur i vognene den sommer, når det regnede for meget oppe på gaden.

Vi filosoferede indimellem over folks forskellige måder at give penge på. Det var overraskende at se, hvordan nogle kunne komme ind i en vogn, og uden at have hørt noget af musikken alligevel åbne for pungen, når man kom forbi med hatten. Det plejede især at virke med damer, der var lidt oppe i årene. Det samme skete på cafeerne eller ved en 'street pitch' på gaden. Og det var på en måde det, der gjorde det så let at overleve: pariserne er vant til at give penge. Det er en tradition, at folk optræder på gader og pladser, og man betaler både for det, man får, og for at give en slags personlig bistandshjælp. Og i nogle tilfælde også for at markere en afstand til den, der er ude med hatten: Jeg er rig – du er fattig. En fornemmelse, man især fik på de mange mon-dæne fortovscafeer.

Politiet

Så længe vi holdt os til gaderne og cafeerne i Latinerkvarteret og Saint Germain, var der sjældent problemer med politiet. De kunne endda finde på at stå og lytte med, hvis de kedede sig. Også Chatelet- og Odeón-metrostationerne var rimeligt sikre. Her skulle man bare skynde sig at smække kassen i og se rimeligt uskyldig ud, hvis politiet kom forbi. Var butleren smart, forduftede han eller hun mellem passagererne, så indtjeningen var sikret. Metrovognene var derimod et problem: her kæmpede man både med politiet og de lokale HT-

kontrollører. Og det var svært at komme ud, hvis man pludselig befandt sig i en vogn sammen med et helt kuld betjente. Sivert og jeg klarede som regel frisag takket være vores skandinaviske pas, men især vores engelske 'kolleger' havde problemer. De røg lettere med på stationen eller fik konfiskeret guitaren for kortere eller længere tid. En enkelt var politiet så træt af at anholde, at han blev sat i en flyver hjem til London. Han tog det som en ferie, og var tilbage et par uger senere.

En dag, hvor vi netop var stået af en metro, blev vi pludselig overfaldet af et par tiggere. De skældte og smældte og slog ud efter os med deres bæreposer, uden at vi anede hvorfor. Først senere dæmrede det for os, at vi havde været involverede i et opgør mellem konkurrerende faggrupper. For tiggerne var vi en overklasse, der tog brødet ud af munden på dem. På samme måde med sigøjnerne, som igen stod over de alkoholiserede tiggere på gadens interne hierarkiske system. Blandt andet den enorme metrostation Montparnasse var kendt som sigøjnernes territorium. Stillede man sig op og spillede her, gik der ikke lang tid, før man fik et meget bestemt praj om at finde et andet sted at tjene sine penge. Vores egen selvforståelse – og placering i systemet – var klart præget af det faktum, at vi leverede noget for pengene, nemlig musik. Ind imellem, når vi rumlede afsted i en metro-vogn, uden at folk kunne høre en lyd, var grænserne nok lidt mere udviskede.

Nyfascister

For det meste holdt vi os til vores egen lille 'andegård' omkring Saint Michel, Odeón og Saint Germain. Her kendte

vi området, og vidste hvor cafeerne ville give os lov til at spille. Men en søndag eftermiddag, hvor solen skinnede ville vi ud og prøve noget nyt, så Sivert, en amerikaner, der hed Brad, og jeg tog metroen til Trocadero på den anden side af Eifeltårnet. Her var en fin plads uden for meget trafikstøj og med tæt besatte fortovscafeer. Et fredfyldt paradis for enhver gademusiker – troede vi. Men vi havde ikke spillet ret længe, før luften begyndte at stikke i halsen på os og øjnene sved. Vi kiggede forundrede på hinanden, men spillede videre. Pludselig stod der en korthåret fyr i læderjakke, stramme sorte bukser og spidse sko foran os og viftede med en spraydåse med tåregas. – Se at komme væk. Vi vil ikke have jeres slags her, sagde han, mens han pegede hen på en større gruppe af samme slags ved den ene metro-nedgang. Vi bevægede os langsomt hen imod den anden, og da vi var lige ovenfor trappen satte vi i løb, lige tids nok til at se springknivene komme frem. Så gik det af sted gennem gangene med guitarerne svingende i hænderne og gruppen af nyfascister i hælene. Det virkede som om gangene aldrig fik ende, men endelig kom vi til billet-salget, der var fyldt med mennesker. Forfølgerne standsede lidt derfra og råbte truende, at vi aldrig skulle komme tilbage dertil. Vi tog tilbage til 'Kvarteret' og planlagde sammen med de andre flere hævnaktioner, men det blev – måske heldigvis – aldrig til noget.

Hjem

Det var et frit liv – og alligevel havde det sine egne rutiner. Det var de samme gamle sange, vi sang hver dag – fra Paul Simon over Crosby, Stills osv. og Bob Dylan til Beatles og Eagles – det var de

Svenske Sivert og Lars spillede også på selve stationerne. Her har de på Montparnasse fået et ældre ægtepar ud på dansegulvet.

samme fortovscafeer og metrovogne, og det var de samme mennesker, vi drak os fulde med om aftenen. Da efteråret begyndte at nærme sig, måtte jeg tage stilling til, om jeg ville blive i Paris og overvinde. Flere af de andre havde overlevet flere sæsoner i byen, men ikke uden omkostninger: ølforbruget var stort, rakte det ikke, kunne Codein købes i håndkøb på apoteket, og kokainen var også så småt ved at komme i omløb i Paris. En ting var gaden når solen skinnede og det var varmt – noget andet, når det blev mørkt og koldt, og jeg besluttede mig for at tage

hjem, og bruge noget af det, jeg havde lært på gaden. Jeg lovede Sivert aldrig at give mig i kast med journalistik – han havde forladt et job på en avis i Stockholm for at slippe for deadlines, kunstige skandaler og svensk småborgerlighed. Det løfte har jeg ikke kunnet holde. Omvendt lovede han på en regnvejrsdag, hvor strengen var sprunget tre gange og politiet havde stoppet os fire gange, aldrig mere at være gademusiker. Men da jeg ind imellem møder ham i Paris med guitar i hånden, er vi enige om, at det går lige op.